

Její obšírný popis a zdůvodnění čtenář najde v autorově monografii Úvod do plasmatologie (1952). I když exoplazmová teorie byla odmítnuta, Studnička svými názory inspiroval biology k podrobnému studiu do té doby přezíraných extracelulárních substancí. Nadčasovost některých Studničkových myšlenek a představ vyniká zvláště v posledních letech, kdy se ukazuje, že buňky a je obklopující mezibuněčný materiál tvoří nedílný celek, v němž buněčná membrána zastává funkci spojovacího článku mezi cytoskeletem a exoskeletem, jehož existence se považuje u mezibuněčné substance za prokazatelnou. Profesor Studnička sehrál klíčovou roli v diskusích s německými biology ohledně historie buněčné teorie, kde ukázal, že Purkyňovo pojetí buňky je stávajícímu bližší než pojetí Schwannovo. Díky tomuto Studničkovu úsilí je dnes jméno J. E. Purkyně spojováno s buněčnou teorií i v zahraničním odborném písemnictví. Připomenout zaslouží také Studničkův přínos k rozvoji mikroskopie v ČSR; pro generace mikroskopiků se užitečným rádcem stala jeho Praktická mikroskopie, která s teoretickým úvodem prof. dr. VI. Nováka vyšla v řadě Pišových vědeckých příruček (1923).

Profesoru F. K. Studničkovi se dostalo za života mnoha poct a ocenění: byl členem Královské české společnosti nauk, členem České akademie věd a umění, dopisujícím členem Sociétés de Biologie v Paříži, čestným členem Přírodovědeckého klubu a Spolku českých lékařů v Brně, čestným členem Spolku čs. mediců a byl jeden z prvních, kteří byli jmenováni řádnými členy ČSAV po jejím založení v r. 1952.

S. ČECH

Vzpomínka na RNDr. Emila Mastného

S úctou se vracíme k těm pracovníkům univerzity, kteří stáli u zrodu vědních oborů na jednotlivých fakultách. K nim patřil docent RNDr. Emil Mastný, od jehož úmrtí letos uplynulo 45 roků. Dr. Mastný se narodil v r. 1907 v Brně, ale od r. 1914 žil ve Vyš-

kově, kde byl jeho otec zaměstnán v cukrovaru. Po maturitě na vyškovském gymnáziu studoval na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity a získal aprobaci z matematiky a fyziky. Zde byl také v r. 1938 prohlášen doktorem přírodních věd.

Po desetiletém působení na měšťanských a středních školách (Velký Týnec, Nové Město nad Váhom, Brno) nastoupil v r. 1946 na naši univerzitu jako člen Matematického a deskriptivního semináře Pedagogické fakulty vedeného zkušeným pedagogem dr. K. Koutským, pozdějším profesorem Přírodovědecké fakulty MU. Matematický seminář zajišťoval veškerou výuku matematiky na Pedagogické fakultě a od r. 1948 i metodickou přípravu studentů matematiky Přírodovědecké fakulty. Dr. Mastný zde učil matematickou analýzu, teoretickou aritmetiku a analytickou geometrii.

Aktivně se účastnil práce ve známém brněnském semináři vedeném vynikajícím českým matematikem prof. E. Čechem. Seminář byl zaměřen nejen k řešení odborných problémů zejména z oblasti diferenciální a projektivní geometrie, ale i ke studiu rozmanitých otázek spjatých s výukou matematiky na základních a středních školách. Dr. Mastný pracoval na půdě semináře v diferenciální a analytické geometrii a v teorii grup, kde dosáhl vlastních výsledků v aplikacích teorie rozkladu množin. Jeho práce v tomto směru však zůstala nedokončená, neboť jej vleklá choroba nutila často práci přerušovat. Přesto z podnětu prof. Čecha vznikla Mastného zdařilá vysokoškolská učebnice Analytická geometrie lineárních útvarů a kuželoseček (Praha, ČSAV 1953), která je zejména v části týkající se kvadratických útvarů zpracována novátorsky.

Významnou měrou se dr. Mastný podílel na tvorbě učebnic matematiky pro střední školy a metodických průvodců k nim. Tak např. v r. 1952 sepsal Trigonometrii pro 10. a 11. ročník středních škol, v níž systém výkladu goniometrie vycházel netradičně z teorie komplexních čísel. K otázkám výuky matematiky se vracel v četných článcích metodického zaměření, uveřejněných ponejvíce na stránkách časopisu Matematika ve škole. Ty se vyznačovaly precizností výkladu a četnými metodickými radami

a doporučeními bezprostředně využitelnými ve výuce.

Dr. Mastný patřil k těm vysokoškolským učitelům poválečné éry, kteří se významnou měrou zasloužili o zkvalitnění výuky matematiky na všech stupních našich škol. Jeho činnost byla po zásluze oceněna v r. 1962, kdy mu byla in memoriam udělena stříbrná medaile Jednoty československých matematiků a fyziků.

J. HÁJEK

Neměl by být zapomenut

Mám na mysli doc. PaedDr. Oldřicha Audyho, který po řadu let vyučoval na Pedagogické fakultě Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Brně teorii a historii literatury pro děti a mládež spolu s teorií literární výchovy.

Uplynulo totiž právě deset let od jeho úmrtí (17. 10. 1995) a vzhledem k tomu, že v roce 1971 musel opustit univerzitu pro své politické postoje, je to vlastně už čtyřiatřicet let, co okruhu spolupracovníků sešel z očí a postupem času i z mysli. Ale zavzpomínáme-li si, je docela nesnadné vypočítávat, jak rozsáhlé byly jeho kulturní aktivity, jak bohaté měl kontakty, čím vším byl – po nerudovsku – rád: básník, (útlá sbírka Hlas, 1932) spisovatel, kritik a teoretik literatury pro děti, o jejíž hodnoty po celý život usiloval, zaujatý člen řady společností sledujících zájmy dětské literatury, didaktik, autor čítanek, vysokoškolský pedagog. Nezmýlíme se však, napíšeme-li, že uprostřed toho všeho, od počátků práce na venkovských a měšťanských školách až po léta svého docentského působení, byl celou svou bytostí učitel. V tom ušlechtilém smyslu slova. Vážil si dětí jako nositelů hodnot dětství samého, přišlátiho občanství a lepšího lidství. Rozuměl si se studenty – budoucími učiteli, vždy přímý a přístupný, noblesní, rozmyslný, prozrazující filozofickou vzdělanost a estetické cítění. Věřil v působivost výchovy rozumové, estetické i mravní. Vždyť „někdo na světě musí začít nově žít“, „někde vyrostou duše neotrocké, přímé jako jedle“.

Touto těžce vydobývanou vírou vyznívá Audyho román *Údolí se zvedla* (1947).

Vypráví osudy tří generací svobodnického rodu Daxů v převratném 16. století ve Švýcarsku, v čase rozvíjející se reformace. Pokusy o změny hospodářské a proměny duchovní, zrající v horalských dědinách, se střetávají slovem i zbraní s oficiálními reformními proudy, které vítězí; nositelé myšlenek lidových hnutí opouštějí zemi, mezi nimi Matteo Dax, který se vydává do „vychválené země Moravské“. Román, už svými historickými konflikty velmi zajímavý, nese zřejmě i aktuální významy skryté, přinejmenším odsouzení okupační nesvobody a vizi spravedlivého soužití lidí „neotrockých“ a „přímých“ v poválečné společnosti.

Další román, z méně vzdálené historie, ukončil Audy počátkem sedmdesátých let. Zobrazil účast českých zajatců – příštích legionářů – na bouřlivých událostech v Caricynu v roce 1917. Dosáhnout vydání rukopisu se mu však nepodařilo.

Jeho vlastní cesta literární krajinou od samého počátku vedla jinudy. V roce 1939 stihl ještě dostudovat češtinu a filozofii na Filozofické fakultě MU v Brně a plně se už v té době věnoval tvorbě pro děti (např. rozhlasové hry a literární pásma), po restrikci řady společenských organizací pracoval ve Sdružení pro výchovu mládeže literaturou a uměním a postupně měnil pozici autora za pozici kritika a teoretika dětské literatury. V roce 1940 se podílel na vzniku „sborníku statí a posudků“ *Literatura pro mládež* spolu s dalšími šesti autory, z nichž většina vyrostla stejně jako on v dominantní představitele svého oboru (např. F. Holešovský, F. Tenčík). Studie jsou nedlouhé, sborník útlý. Ale i přes rozsahovou skromnost natrvalo vstoupil do historie literatury pro děti a mládež i s kolektivem svých autorů, kterým se dostalo pojmenování Brněnská skupina, resp. literární směr brněnský.

Důvodů je hned několik. Autoři statí jednotně a razantním gestem vysunuli za pomězi hodnotné literatury pro děti a mládež brakovou produkci a v souvislosti s tím požadovali zvýšení kritické náročnosti. Sami tento požadavek uplatnili v úvahách a v recenzích, ve kterých v rámci sborníku posoudili práce vydané pro děti v r. 1940. Audy se věnoval prázám čerpajícím ze soudobého života dětí a pracím s tematikou historickou.